

STANOWISKO RADY OCHRONY PRACY

w sprawie raportu Państwowej Inspekcji Pracy na temat "Oceny funkcjonowania kontroli legalności zatrudnienia cudzoziemców w Polsce w okresie od 1 lipca 2007 do 31 grudnia 2008 na tle doświadczeń innych krajów Unii Europejskiej, w szczególności Niemiec i Francji".

Rada Ochrony Pracy na posiedzeniu w dniu 17 lutego 2009 zapoznała się z przygotowanym przez Głównego Inspektora Pracy materiałem "Ocena funkcjonowania kontroli legalności zatrudnienia cudzoziemców w Polsce w okresie od 1 lipca 2007 do 31 grudnia 2008 na tle doświadczeń innych krajów Unii Europejskiej, w szczególności Niemiec i Francji".

Począwszy od 1 lipca 2007 r., na mocy znowelizowanej ustawy o Państwowej Inspekcji Pracy - zadania Inspekcji zostały poszerzone o między innymi o kontrolę legalności zatrudnienia i wykonywania pracy przez cudzoziemców. Jednocześnie wdrożone zostały w Państwowej Inspekcji Pracy nowe procedury kontrolne, zgodnie z którymi kontrole legalności zatrudnienia podjęli wyłącznie inspektorzy pracy. Wiązało się to z koniecznością szeregu zmian organizacyjnych oraz przeprowadzeniem procedur, w wyniku których osoby zajmujące się kontrolą legalności zatrudnienia uzyskały uprawnienia inspektorów pracy.

W okresie od 1 lipca 2007 r. do 31 grudnia 2008 r. przeprowadzono 2,6 tys. kontroli dotyczących legalności zatrudnienia i wykonywania pracy przez cudzoziemców. Tym kontrolom poddano prawie 2,4 tys. podmiotów, w których wykonywało pracę prawie 11,4 tys. cudzoziemców (na ogólną liczbę 920 tys. zatrudnionych w kontrolowanych podmiotach), w tym 5,2 tys. cudzoziemców, od których wymagane było zezwolenie na pracę na terytorium Polski. Cudzoziemcy, których dotyczył obowiązek posiadania zezwolenia na pracę, byli zatrudnieni w 51% skontrolowanych podmiotów.

Naruszenia przepisów w tym zakresie stwierdzono w co trzecim kontrolowanym podmiocie. Wykazano nielegalną pracę 611 cudzoziemców. Najczęściej spotykanym uchybieniem był brak wymaganego zezwolenia na pracę cudzoziemca - wykazano go podczas 182 kontroli w stosunku do 410 cudzoziemców.

Najliczniejszą grupę cudzoziemców nielegalnie wykonujących pracę stanowili obywatele Ukrainy - 195 osób. W dalszej kolejności największa liczba nielegalnie pracujących obcokrajowców pochodziła z Wietnamu, Mołdawii, Rosji, Chin oraz Białorusi.

Ogółem wykazano nielegalną pracę obywateli 47 krajów, z czego 46% stanowili obywatele państw graniczących z Polską, które nie należą do Unii Europejskiej (Ukraina, Białoruś i Rosja).

Największą liczbę cudzoziemców, którzy nielegalnie wykonywali pracę, wykazały kontrole przeprowadzone w województwach: mazowieckim, wielkopolskim, małopolskim oraz dolnośląskim.

Nielegalna praca cudzoziemców dominowała w następujących branżach: przetwórstwo przemysłowe, handel i naprawy, budownictwo, hotele i restauracje oraz rolnictwo i łowiectwo.

Przeniesienie zadań kontroli legalności zatrudnienia do Państwowej Inspekcji Pracy przyniosło poprawę efektywności działania w tym zakresie - ale otwartą kwestią pozostaje pytanie, czy jest to poprawa wystarczająca, gdyż PIP nie posiada odpowiednich narzędzi kontrolnych takich, jakie istnieją przy analogicznej działalności w instytucjach innych krajów europejskich. Poszerzając zadania PIP nie zapewniono do ich realizacji odpowiednich środków i uprawnień.

Zdaniem Rady Ochrony Pracy, aby w ramach dziś obowiązującego prawa i zadań PIP, w celu zwiększenia efektywności kontroli legalności zatrudnienia, wobec zdecydowanie odrębnej specyfiki zadań i środków koniecznych do ich realizacji - rozważyć możliwość powołania w Państwowej Inspekcji Pracy oddzielnego pionu, który zajmie się wyłącznie kwestią legalności zatrudnienia.

Rada Ochrony Pracy uważa, że kontrole legalności zatrudnienia, aby były efektywne i bezpieczne dla kontrolujących, winne być przeprowadzane we współpracy z Policją, Strażą Graniczną, która ostatnio otrzymała nowe zadania i uprawnienia w tym zakresie oraz innymi instytucjami.

Efektywność działań PIP w zakresie kontroli legalności zatrudnienia można znacząco zwiększyć poprzez udostępnienie Inspekcji dostępu do baz danych ZUS. Rada Ochrony Pracy postuluje pilne uregulowanie prawne tej kwestii.

Rada Ochrony Pracy zaleca PIP kompleksową, nie tylko dotyczącą kontroli legalności zatrudnienia, ocenę skuteczności działań PIP pod rządami nowej ustawy po dwóch latach jej funkcjonowania czyli w roku 2009.

Jednocześnie Rada Ochrony Pracy apeluje do Ministerstwa Finansów o ściślejsze włączenie się w problematykę przeciwdziałania nielegalnego zatrudnienia w Polsce. W szczególności należy ocenić, w jakim stopniu kontrola legalności zatrudnienia przyczynia się do walki z szarą strefą i tym samym w jakim stopniu chroni z jednej strony interesy państwa a z drugiej przeciwdziała nieuczciwej konkurencji.

PRZEWODNICZĄCA
Rady Ochrony Pracy

Poseł Izabela Katarzyna Mrzygłocka

Warszawa, 28 kwietnia 2009 r.